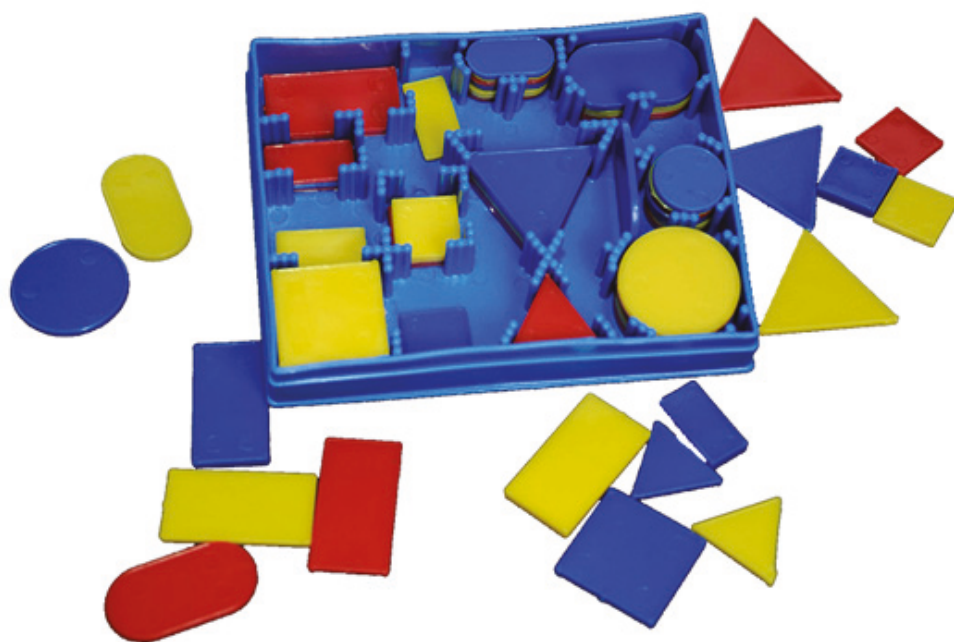

Marta Vicol

**ELEMENTE TEORETICE
ȘI APLICATIVE ALE DIDACTICII JOCULUI**

MARTA VICOL

•

**ELEMENTE TEORETICE ȘI APLICATIVE
ALE DIDACTICII JOCULUI**

MARTA VICOL

**ELEMENTE TEORETICE
ȘI APLICATIVE
ALE DIDACTICII JOCULUI**

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

2022

**Colecția *Pedagogie și Didactică* este coordonată
de Roxana S. Timofte și Liliana Măță.**

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. Sorin Cristea,
Universitatea din București

Conf. univ. dr. Liliana Măță,
Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău

ISBN 978-606-37-1642-3

© 2022 Autoarea volumului. Toate drepturile rezervate.
Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice mij-
loace, fără acordul autoarei, este interzisă și se pedepsește
conform legii.

Universitatea Babeș-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruța Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@ubbcluj.ro
<http://www.editura.ubbcluj.ro/>

*Fiicei mele Francesca,
care a dat sens existenței mele
prin creativitate, onestitate și spirit ludic.*

Cuprins

Introducere.....	9
-------------------------	----------

CAPITOLUL I.

Fundamente teoretice ale didacticii jocului	13
--	-----------

I.1. Teorii despre joc	13
I.2. Abordări actuale ale jocului.....	21
I.3. Valențe formative ale jocului.....	27
I.4. Tipuri de jocuri.....	37
I.4.1. <i>Jocul didactic</i>	43
I.4.2. <i>Jocul senzorial</i>	50
I.4.3. <i>Jocul de limbaj</i>	52
I.4.4. <i>Jocul logico-matematic</i>	56
I.4.5. <i>Jocul de mișcare</i>	60
I.4.6. <i>Jocul de rol</i>	61

CAPITOLUL II.

Demersuri aplicative de integrare a jocului în activitățile educaționale.....	69
--	-----------

II.1. Modalități de valorificare a jocurilor în lecții	69
II.2. Rolul cadrului didactic în aplicarea adecvată a jocurilor.....	74
II.3. Condiții psihopedagogice ale utilizării eficiente a jocurilor în practica educațională.....	80
II.4. Exemple de realizare a jocurilor	84
II.4.1. <i>Jocuri didactice senzoriale</i>	84

<i>II.4.2. Jocuri didactice matematice.....</i>	<i>99</i>
<i>II.4.3. Jocuri didactice pentru dezvoltarea limbajului</i>	<i>120</i>
<i>II.4.4. Jocuri didactice motrice.....</i>	<i>128</i>
<i>II.4.5. Jocuri de rol</i>	<i>134</i>
Bibliografie.....	143

Introducere

Învățarea, munca și creația nu s-ar realiza în afara jocului, după cum acesta nu poate să nu fie purtătorul principalelor elemente psihologice de esență neludică ale oricărei ocupații specific umane. Utilizarea jocurilor reprezintă una dintre principalele tendințe ale diversificării metodologiei didactice, ca expresie a creșterii nevoii de eficiență a actului educativ, pus față în față cu cerințele tot mai exigente ale unei lumi în continuă schimbare. Ca expresie a dorinței de permanentă modernizare a strategiilor didactice, asistăm astăzi la o reconsiderare a jocului ca metodă activă, eficientă și corespunzătoare particularităților de vârstă ale preșcolarilor și școlarilor. J. Piaget (1971) precizează că „toate metodele active de educație ale copiilor cer să li se furnizeze acestora un material corespunzător pentru ca, jucându-se, ei să reușească să asimileze realitățile intelectuale, care altfel, rămân exterioare inteligenței copilului”. Metodologia diversificată, îmbinarea dintre activitățile de învățare în grup, sub formă de joc, cu activitățile de muncă independentă reprezintă o cerință primordială în educație.

Didactica jocului este deosebit de importantă, indiferent de vârsta cărora se adresează, deoarece este un mod eficace de a înviora atmosfera pasivă din clasă. Jocul reprezintă munca, binele, datoria, idealul vieții. După C. Dumitriu (2011, p. 5), psihopedagogia jocului studiază „evoluția concepțiilor și teoriilor cu privire la geneza, esența și notele definitorii ale jocului în preșcolaritate și școlaritatea mică, funcțiile, tipologia și elementele sale psihologice, precum și exigențele didactice ale proiectării și desfășurării diferitelor categorii de jocuri în concordanță cu profilul psihologic de vârstă al preșcolarului/școlarului”.

La nivel teoretic, psihopedagogia jocului oferă informații cu privire la următoarele aspecte (Dumitriu, 2011):

- fundamentele psihopedagogice ale jocului: geneză, esență, note definitorii, elemente psihologice;

- evoluția concepțiilor și a teoriilor referitoare la joc;
- funcțiile principale și secundare ale jocului de-a lungul evoluției ontogenetice;
- clasificarea jocurilor, evoluția și caracteristicile jocurilor de-a lungul diferitelor perioade de vârstă;
- jocul didactic în procesul instructiv-educativ din grădiniță și învățământul primar (definiție, caracterizare, clasificare);
- orientări metodologice moderne privind instruirea și educarea preșcolarilor și a școlarilor mici prin joc;
- valențele jocului, implicațiile sale în dezvoltarea proceselor psihice și a personalității elevului.

Sub aspect practic-acțional, psihopedagogia jocului oferă sugestii privind:

- proiectarea, organizarea și desfășurarea diferitelor tipuri de joc;
- tipuri de jocuri utilizate în practica educațională pentru realizarea obiectivelor programei la diferite categorii de activități/discipline de învățământ;
- variante de joc centrate pe amplificarea valențelor formative ale jocului, pe stimularea potențialului creativ al preșcolarului/ școlarului.

Jocul reprezintă activitatea care conduce la cele mai importante modificări psihice ale copilului și ne permite să-l urmărim sub toate aspectele dezvoltării sale: cognitiv, psihomotor, afectiv, moral, social. Acesta este considerat ca moment încărcat de structuri psihologice extrem de deschise și dense, adevărate ferestre deschise larg spre lumea mare, spre influențele marii societăți și se constituie ca moment de transfigurație și flexionare a personalității (Șchiopu, 1975). Jocurile oferă valențe formative multiple asupra dezvoltării copiilor, cât și asupra desfășurării eficiente a activităților instructiv-educative. În ceea ce privește beneficiile asupra dezvoltării copiilor, sunt evidențiate principalele valențe ale jocului didactic sub aspectul dezvoltării fizice, senzoriale (senzații, percepții, reprezentări), intelectuale (gândirea, limbajul, memoria, imaginația), afectiv-reglatorii (atenția, motivația, voința, procesele afective), a dezvoltării personalității și a relațiilor sociale.

Jocul poate fi considerat polivalent, cu atât mai mult, deoarece este special elaborat și orientat, potrivit funcțiilor și dinamicii sale structurale. Prin îmbinarea rațională dintre elementul distractiv, elementul instructiv și exercițiu, jocul didactic este cea mai adecvată metodă de predare-învățare, educare și recreere în același timp. Prin fondul afectiv predominant, jocul didactic angajează elevii la o intensă activitate intelectuală, fapt ce-i justifică și denumirea de „odihnă activă”. Prin gradul înalt de angajare al elevului, jocul constituie una din formele de învățare cu cele mai bogate efecte educative, un bun mijloc de activizare a școlarilor, de stimulare a resurselor intelectuale, contribuind la formarea personalității acestora. Jocul stimulează spiritul de echipă, dar și competiția, dezvoltă curajul, perseverența, corectitudinea, respectul reciproc, disciplina și acceptarea unor condiții noi - de învingător sau învins.

În varietatea formelor lui, jocul este astăzi tot mai mult valorificat din punct de vedere pedagogic, în intenția de a imprima un caracter viu, atrăgător, dar funcțional activităților școlare. Metoda jocului ajută în elaborarea procedurilor de învățare bazate pe joc, de proiectare eficientă, respectând normele didactice. Jocul deține atât valori informative, prin susținerea extinderii experienței cognitive a elevilor, cât și valori formative prin modul de folosire a diverselor instrumente educaționale la formarea și dezvoltarea abilităților practice și intelectuale. Cel mai important la această vârstă o reprezintă funcția formativă a jocului justificată de facilitarea procesului de accesibilizare și consolidare a noțiunilor, stimulând astfel funcțiile intelectuale. Astfel, în plan instructiv jocul didactic favorizează asimilarea de cunoștințe, priceperi, deprinderi, tehnici și operații de lucru cu informațiile acumulate.

Dacă este utilizat corespunzător de către cadrul didactic în procesul de învățământ, jocul dobândește funcții psihopedagogice semnificative, asigurând participarea activă a elevului la lecție, ceea ce facilitează creșterea interesului elevilor pentru studiu. Prezența acțiunii ludice devine o cerință psihopedagogică din mai multe considerente: asigură o activizare la maximum a structurilor cognitive și operatorii; orice achiziție dacă este dobândită de elev prin participare efectivă și afectivă însoțită de cuvânt are

trăinicie mai mare; situațiile de învățare oferite de sarcina didactică favorizează operațiile mentale; constituie o modalitate de captare a atenției accelerează latura formativă în cultivarea potențialului individual; pretinde școlarilor o finalitate precisă, organizarea și stăpânirea conștientă, voluntară a conduitei; constituie o modalitate de adaptare a elevilor la specificul muncii școlare.

Jocul didactic este un element de sprijin în realizarea activității instructiv-educative, deoarece prin realizarea finalităților educaționale, creează mediu propice pentru evoluția potențialului psiho-motric și socio-afectiv al școlarului mic, prin satisfacerea unor trebuințe și nevoi ale copilului: nevoia de mișcare, de a cunoaște, de a imita, de a se implica, de a se bucura, de a fi împreună cu ceilalți. Prin implicarea activă în cadrul jocului didactic, elevul este impulsionat de componente din registrul cognitiv-intelectual (proces cognitive și operațiile pe care acestea le implică) și cel activator-motivațional (trebuințe, interese, nivel de aspirație, stări afective, atitudini - factori non-cognitivi). Aceste componente acționează într-o strânsă interdependență, în funcție de nivelul dezvoltării sale ontogenetice și de situația concretă în care este antrenat.

Psihopedagogia jocului beneficiază de rezultatele cercetărilor științifice din domeniile psihologiei genetice, psihologiei copilului, psihologiei dezvoltării și învățării, ale pedagogiei preșcolare și școlare și valorifică experiența pozitivă a practicii educaționale în vederea îmbogățirii și modernizării conținutului și metodologiei sale.

ISBN 978-606-37-1642-3